

บทที่ 4

สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไข
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตาม
ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการอ่างเก็บน้ำแม่닝อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง สามารถสรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินการติดตามตรวจสอบและพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

4.1 สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ニングอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง ต้องปฏิบัติตามมาตรการฯ ซึ่งครอบคลุมปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 4 รายการหลัก ได้แก่ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต พบว่าโดยรวมโครงการฯ ได้มีการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด ทั้งนี้สามารถพิจารณาปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ดังนี้

4.1.1 ทรัพยากรทางกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ

ปัจจุบันโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ニングอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง ดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างงานก่อสร้างคลองส่งน้ำ สภาพภูมิประเทศบริเวณที่สร้างคลองส่งน้ำ และพื้นที่ชลประทาน มีการควบคุมการขุด เจาะ และจำกัดขอบเขตพื้นที่เท่าที่ได้รับอนุญาต ซึ่งได้มีการดำเนินงานปลูกพืชคลุมดินและไม่ย่นต้นบริเวณหัวงานโครงการ เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณหัวงานและข้างเคียงให้มีความกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความสวยงาม ดังนั้นกรมชลประทาน ได้ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ การปลูกพืช ปลูกต้นไม้ บริเวณหัวงานโครงการ ในแผนการฟื้นฟูและจัดภูมิทัศน์บริเวณหัวงานเขื่อนเพื่อการท่องเที่ยว

ทรัพยากรดิน

สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรอำเภอเมืองปาน และเกษตรกรอำเภอเมืองลำปาง ในหลักสูตร 1) การทำเกษตรผสมผสาน และการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า 2) หลักสูตรการปรับปรุงบำรุงดินการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี และการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) 3) หลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

การกักเซาะ

กรมชลประทานประสานงานกับกรมพัฒนาที่ดินในการแนะนำเกษตรกรในพื้นที่ชลประทานถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ดิน และน้ำ รวมทั้งการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และปรับแต่งพื้นที่ที่มีการเปิดหน้าดินและบดอัดให้เรียบร้อย พร้อมปลูกพืชคลุมดิน เช่น ปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับความลาดเทของพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก เป็นต้น ซึ่งได้มีการจัดอบรมชาวเกษตรกร อำเภอเมืองปาน และอำเภอเมืองลำปาง โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 และสถานีพัฒนาที่ดินลำปาง

ตะกอน

ดำเนินการออกแบบอ่างให้มีปริมาตรสำรองได้ระดับเก็บกักต่ำสุดที่จะรองรับการตกสะสมของตะกอน เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคตลอดช่วงอายุการใช้งานของอ่างหรืออย่างน้อย 50 ปี หลีกเลี่ยงการปล่อยน้ำอย่างทันทีทันใดในปริมาณที่มากเกินไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกัดเซาะท้องน้ำและบริเวณลาดชันริมตลิ่งของลำน้ำด้านท้ายเขื่อน ยกเว้นกรณีช่วงที่มีน้ำหลากลงมามาก และจำเป็นต้องเร่งปล่อยน้ำจากอ่างเพื่อความปลอดภัยของตัวเขื่อน โดยกรมชลประทาน ได้ออกแบบอ่างเก็บน้ำ ให้มีปริมาตรสำรองได้ระดับเก็บกักต่ำสุดที่จะรองรับการตกสะสมของตะกอน และได้มีการบริหารจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่เงินเนื่องมาจากพระราชดำริ ไม่ให้มีการปล่อยน้ำอย่างทันทีทันใดในปริมาณที่มากเกินไป และในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการดำเนินการภายใต้แผนการพัฒนาพื้นที่ระบบนิเวศและปลูกป่าทดแทนพื้นที่อนุรักษ์ หน่วยจัดการต้นน้ำแม่เงิน จังหวัดลำปาง ดำเนินการสร้างฝายชะลอน้ำแบบผสมผสาน จำนวน 90 แห่ง ฝายชะลอน้ำแบบกึ่งถาวร จำนวน 6 แห่ง และฝายชะลอน้ำแบบ ถาวร จำนวน 4 แห่ง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา จังหวัดลำปาง ในท้องที่ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เพื่อชะลอการไหลของน้ำในลำธารเหนืออ่างเก็บน้ำ และตัดตะกอนที่ถูกชะล้างในพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำก่อนจะไปทับถมบริเวณหน้าอ่างเก็บน้ำ

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน

กรมชลประทาน ได้มีการบริหารจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่เงินเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง อย่างเหมาะสม โดยกำหนดให้ระบายน้ำออกจากอ่างเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง หรือควบคุมปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยของกลุ่มน้ำแม่เงินที่บริเวณจุดบรรจบกับลำน้ำแม่ต๋อย

คุณภาพน้ำผิวดิน

กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง ดำเนินการอบรมการใช้สารเคมีทางเกษตร โดยให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีที่ปลอดภัยได้ตามธรรมชาติ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีการเกษตรสู่แหล่งน้ำ

คุณภาพน้ำใต้ดิน

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการฝึกอบรมตามความต้องการของเกษตรกร หลักสูตรการทำเกษตรผสมผสาน และการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าเกษตรกรในพื้นที่ส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำแม่เงิน และหลักสูตรการปรับปรุงบำรุงดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี และการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) จำนวน 2 อำเภอ 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน ดังนี้ อำเภอเมืองปาน (บ้านคำ บ้านทุ่งช่วง บ้านทุ่งแท่น บ้านจิง บ้านทุ่งกว๋าว บ้านทุ่งปง บ้านปลายนา บ้านทุ่งจี้ บ้านเฮี้ย บ้านหัวทุ่ง) อำเภอเมืองปาน (บ้านป่าเวียง บ้านแพะใหม่ บ้านหลวง บ้านทุ่งจี้ศรีเจริญ) อำเภอเมืองลำปาง ตำบลบ้านคำ (บ้านสบค่อม บ้านห้วยเป้ง บ้านทุ่งฝาง) อำเภอเมืองลำปาง ตำบลบ้านเอื้อม (บ้านสบเปือย บ้านห้วยลึก บ้านทุ่งปงเรียน)

พื้นที่ชุ่มน้ำ

กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการฝึกอบรมตามความต้องการของเกษตรกร หลักสูตรการทำเกษตรผสมผสาน และการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าเกษตรกรในพื้นที่ส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำแม่เงิน และหลักสูตรการปรับปรุงบำรุงดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี และการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) จำนวน 2 อำเภอ 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน และกรมชลประทานควรประสานความร่วมมือกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ในการปลูกป่าทดแทนป่าที่สูญเสียไปจากการก่อสร้าง รวมทั้งจัดเตรียมมาตรการติดตามตรวจสอบการฟื้นตัวของป่าที่ปลูกทดแทน โดยได้จัดตั้งงบประมาณในแผนการพัฒนาพื้นที่ระบบนิเวศและปลูกป่าทดแทนพื้นที่อนุรักษ์ หน่วยจัดการต้นน้ำแม่เงิน จังหวัดลำปาง และแผนปลูกป่าทดแทน และดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 3 (ลำปาง) กรมป่าไม้

4.1.2 ทรัพยากรทางชีวภาพ

ป่าไม้

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 3 (ลำปาง) ได้จัดทำแผนปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการบำรุงป่าใช้สอย เนื้อที่ 230 ไร่ (ดำเนินการปลูกป่าใช้สอยในปี พ.ศ. 2564) ณ ท้องที่บ้านหลวง หมู่ 1 ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และกิจกรรมปลูกป่าทดแทน เนื้อที่ 370 ไร่ ณ ท้องที่บ้านเฮี้ย หมู่ 9 ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และดำเนินการตามแผนปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา จังหวัดลำปาง ปลูกป่าทดแทน 480 ไร่ และงานบำรุงป่าใช้สอย ในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 230 ไร่ และบำรุงป่าทดแทน ในปี พ.ศ. 2564 จำนวน 370 ไร่

สถานภาพการบุกรุกทำลายป่า

ดำเนินการสร้างจิตสำนึกของราษฎรในการปกป้องรักษาพื้นที่ป่าไม้ และสร้างเครือข่ายการดูแลรักษาป่าไม้ ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยแผนงานการก่อสร้างที่ทำการสำนักงานและบ้านพักหน่วยจัดการต้นน้ำแม่เงิ่ง จังหวัดลำปาง ดำเนินการลาดตระเวนพื้นที่ป่าบริเวณพื้นที่ห้วยงานและอ่างเก็บน้ำ เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าโดยรอบพื้นที่อ่างเก็บน้ำ

ทรัพยากรสัตว์ป่า

อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ดำเนินงานตามแผนการติดตามตรวจสอบด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ดำเนินกิจกรรมสำรวจชนิดสัตว์ป่า การกระจาย ความชุกชุม บริเวณตั้งแต่ขอบพื้นที่น้ำท่วมถึง เข้าไปจนถึงในเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน และวิเคราะห์ความหนาแน่น และการครอบครองพื้นที่ (Occupancy)

สิ่งมีชีวิตในน้ำ

ศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดลำปาง ร่วมกับเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดลำปางได้จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตามประกาศกรมประมง เรื่องกำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำจืดมีไข่ หรือวางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน ประจำปี พ.ศ. 2565 กิจกรรมปฏิบัติงานร่วมผู้นำชุมชน ออกตรวจ ควบคุมการทำประมงผิดกฎหมาย กิจกรรมเพาะอนุบาล และปล่อยลูกพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำ

รวบรวมพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ โดยดำเนินการบริเวณอ่างเก็บน้ำแม่เงิ่ง และลำน้ำสาขาในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งชนิดสัตว์น้ำที่สามารถเก็บรวบรวมได้ เช่น ปลาแก้มขี้ ปลาค้อ และปลาเลียหิน เป็นต้น ซึ่งจะนำมาเลี้ยงต่อเป็นพ่อแม่พันธุ์เพื่อเพาะพันธุ์และนำลูกพันธุ์ปล่อยคืนสู่แหล่งน้ำต่อไป ทั้งนี้ ได้สนับสนุนพ่อแม่พันธุ์ปลาอีสกเทศ ปลาบ้า และปลาไน ให้แก่สระน้ำชุมชนในพื้นที่โครงการ จำนวน 4 ชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ภายในชุมชนต่อไป

ระบบนิเวศ

กรมชลประทาน ดำเนินการฝึกอบรม เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม สำหรับเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง รวมจำนวน 100 ราย หลักสูตรการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานภายใต้แผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับโครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงิ่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง และได้ดำเนินการตามแผนการฟื้นฟูและจัดภูมิทัศน์บริเวณห้วยงานเขื่อนเพื่อการท่องเที่ยว ได้มีแผนการปลูกต้นไม้ ปลูกหญ้า ในพื้นที่ห้วยงาน

4.1.3 คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทาน

กรมชลประทาน ได้มีการบริหารจัดการน้ำ ในอ่างเก็บน้ำแม่เงิ่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และมีการดูแลและบำรุงรักษาระบบชลประทานและฝายทางท้ายน้ำทั้ง 6 แห่ง และดำเนินการการจัดประชุม

เชิงปฏิบัติการ หลักสูตร เปิดเวทีประชาคมการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (หลักสูตร 1 วัน)

การเกษตรกรรมและปศุสัตว์

กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินกิจกรรม 1. ฝึกอบรมตามแผนความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ โดยนำหลักการใช้เศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร ในการจัดทำแปลงส่งเสริมการเกษตร 2. แปลงส่งเสริมการเกษตรพร้อมน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการประกอบอาชีพทางการเกษตรและการดำเนินชีวิต โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อนำไปพัฒนาพื้นที่การเกษตรของตนเองให้เกิดเป็นจุดเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาทางการเกษตรจากองค์ความรู้โครงการพระราชดำริได้อย่างถูกต้อง 3. คัดเลือกเกษตรกรต้นแบบในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง โดยคัดเลือกจากการประเมินผลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่ประสบความสำเร็จในการนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ไปปฏิบัติและมีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีจุดเรียนรู้เพื่อศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกรในบริเวณใกล้เคียงและผู้สนใจทั่วไป

กรมชลประทาน ร่วมกับ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ร่วมกันกล่าวความเป็นมาและความสำคัญของโครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงินฯ ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ได้รับทราบถึงการพัฒนาโครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงินฯ ที่จะทำให้มีปริมาณน้ำเพื่อการชลประทานทั้งในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง ซึ่งเป็นประโยชน์ด้านบวกต่อการเกษตรกรรมในพื้นที่ รวมถึงเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีการบรรยาย เรื่อง การผลิตข้าวโพดฝักอ่อนให้มีคุณภาพอย่างครบวงจรเพื่อการจำหน่ายและการขอรับรองมาตรฐาน GAP ให้กับผู้ได้รับประโยชน์ของการพัฒนาโครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง ณ ศาลาเอนกประสงค์ บ้านทุ่งฝาง หมู่ 6 ตำบลบ้าน อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยนักวิชาการเกษตร

การใช้น้ำ

กรมชลประทาน มีการบริหารจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่เงินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อควบคุมการจัดสรรน้ำให้แก่กิจกรรมการใช้น้ำต่างๆ ด้านท้ายน้ำให้เป็นไปตามแผนการจัดสรรน้ำที่กำหนดไว้

การบริหารการใช้น้ำ

โครงการชลประทานลำปาง เริ่มดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ความสำคัญของอาคารชลประทานและผลกระทบกับกลุ่มเกษตรกรเมื่ออาคารชลประทานเสียหายและเกษตรกรมีส่วนร่วมในการซ่อมแซมอย่างไร รวมถึงกระบวนการส่งน้ำและบำรุงรักษา

การระบายน้ำและการบรรเทาอุทกภัย

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดลำปาง ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ และกิจกรรมการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยน้ำท่วม สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดลำปาง ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ และกิจกรรมการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยน้ำท่วม ในรูปแบบการฝึกเต็มรูปแบบ (Full Scale Exercise) ดำเนินการซักซ้อมแนวทางปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน และจัดตั้งศูนย์เตรียมพร้อมป้องกันภัยประจำชุมชน/หมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เตือนภัย (ไซเรนมือหมุนชนิดตั้งพื้น และไซเรนมือหมุนชนิดพกพา) เพื่อให้ชุมชน/หมู่บ้านในพื้นที่เสี่ยงมากที่สุดที่ได้รับผลกระทบและได้รับประโยชน์จากโครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงิน จังหวัดลำปาง มีอุปกรณ์ในการแจ้งเตือนภัย จากน้ำท่วม และสามารถช่วยเหลือตนเองและคนในชุมชน/หมู่บ้านให้มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดลำปาง กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด ดำเนินการผลิตและปล่อยพันธุ์ปลาน้ำจืดลงในแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำร่วมกับชุมชน และให้ความรู้กับชุมชนด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรประมง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ให้มีความรู้ความสามารถในการผลิต และการจัดการสินค้าเกษตรตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และพัฒนาการรวมกลุ่มของชุมชน

การใช้ประโยชน์จากป่า

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 3 (ลำปาง) ดำเนินกิจกรรมการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนและเยาวชน ผ่านกิจกรรม วันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2563 ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนเป็นหลัก ในการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในท้องที่ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จำนวน 8 หมู่บ้าน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเยาวชน และยังมีภาครัฐเข้าร่วม ได้แก่ กรมชลประทาน กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ทหาร องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว กรมการปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมทั้งอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายป่าไม้ที่ประชาชนควรทราบ แนวทางการพัฒนาป่าไม้ตามพระราชดำริ การดูแลรักษาป่าด้วยการฟื้นฟูความชุ่มชื้น และการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพสุจริตกิจชุมชน

การคมนาคมขนส่ง

กรมชลประทานได้ทำการฟื้นฟูและจัดภูมิทัศน์บริเวณห้วยงานเขื่อนเพื่อการท่องเที่ยว ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีแผนการปรับปรุงถนน เพื่อที่ภายหลังของการก่อสร้างแล้วเสร็จ กรมชลประทานควรทำการซ่อมแซมบำรุงรักษาเส้นทางที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ

การจัดการน้ำเสีย สิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย

แผนงานการฟื้นฟู และจัดภูมิทัศน์บริเวณห้วยงานเขื่อนเพื่อการท่องเที่ยว โดยดำเนินการก่อสร้างศาลาที่พักชมวิว โรงจอดรถ และจัดสร้างห้องส้วม ห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะในที่อาคารสำนักงาน และแผนการติดตามตรวจสอบการฟื้นตัวของป่าที่ปลูกทดแทนในแผนการติดตามตรวจสอบการปลูกป่าทดแทน โดยประสานงานกับกรมป่าไม้ เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

การใช้ประโยชน์ของมนุษย์และปฏิสัมพันธ์กับนิเวศของพื้นที่

การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการก่อสร้างโครงการ ได้คำนึงถึงโครงสร้างและหน้าที่ของระบบนิเวศ โดยปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและข้อเสนอแนะมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำปิง วัง

4.1.4 คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม

การบริหารการใช้น้ำและองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำโดยประสานงานกับ โครงการชลประทานลำปาง เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ความสำคัญของ อาคารชลประทานและผลกระทบกับกลุ่มเกษตรกรเมื่ออาคารชลประทานเสียหายและเกษตรกรจะมีส่วนร่วม ในการซ่อมแซมอย่างไร รวมถึงกระบวนการส่งน้ำและบำรุงรักษา โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินการ 1) ฝึกอบรมตามแผนความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 2 ครั้ง โดยอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร ในการแก้ไขปัญหาตามแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะการใช้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร จัดทำแปลงส่งเสริมการเกษตร 2) แปลงส่งเสริม การเกษตรพร้อมน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการประกอบอาชีพทางการเกษตรและการ ดำเนินชีวิต โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อนำไปพัฒนาพื้นที่การเกษตร ของตนเองให้เกิดเป็นจุดเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาทางการเกษตรจากองค์ความรู้โครงการพระราชดำริได้อย่าง ถูกต้อง 3) คัดเลือกเกษตรกรต้นแบบในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำ การเกษตรของตนเอง โดยคัดเลือกจากการประเมินผลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่ประสบความสำเร็จ ในการนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ไปปฏิบัติและมีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้และมีจุดเรียนรู้เพื่อศึกษา ดูงานให้แก่เกษตรกรในบริเวณใกล้เคียงและผู้สนใจทั่วไป

สุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

กรมชลประทาน ร่วมกับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง ดำเนินการอบรมการใช้สารเคมี ทางเกษตร และตรวจหาระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรส อยู่ในระดับมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย ร่วมกับ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 เชียงใหม่ ซึ่งได้มีแผนการดำเนินการมีการพัฒนาการบริหารจัดการระบบ ประปา พร้อมทั้งรณรงค์ ปรับปรุงอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนให้สะอาดและที่สาธารณะในหมู่บ้านถูก สุขลักษณะ และเฝ้าระวังโรคที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแหล่งน้ำ

กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค ได้ทำการเก็บตัวอย่างและตรวจหาอัตราการติดเชื้อตัวอ่อน พยาธิใบไม้ในโฮสต์กึ่งกลาง สำนวณชนิดพันธุ์หอย และปลา อัตราการเชื้อพยาธิ ชนิดของพยาธิที่ส่งผ่านการ แพร่โรคหนอนพยาธิทั้งในคนและสัตว์รังโรค จัดกิจกรรมให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ส่งเสริมให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสานและควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ใน แผนเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพด้านโรคหนอนพยาธิ

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทรียภาพ

การฟื้นฟู และจัดภูมิทัศน์บริเวณห้วยงานเขื่อนเพื่อการท่องเที่ยว ดำเนินการก่อสร้างศาลาที่พักชมวิว อาการห้องน้ำ และโรงจอดรถ

4.2 สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4.2.1 ทรัพยากรทางกายภาพ

สภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยา

กรมชลประทานดำเนินการ ทำการติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณฝนที่โครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงิ่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.ลำปาง 1 สถานี

ทรัพยากรดิน

กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ โดยดำเนินการศึกษาพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลา 5-10 ปี ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในภาพรวม และการเปลี่ยนแปลงรายปี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแปลภาพถ่ายทางอากาศ/ภาพถ่ายดาวเทียม จากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และทางศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนบน กรมชลประทาน จะดำเนินการติดตามรายงานการเกิดแผ่นดินไหวในบริเวณพื้นที่ภาคเหนือ จากกรมอุตุนิยมวิทยาอย่างต่อเนื่อง

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน

สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนบน ได้ดำเนินการสำรวจปริมาณน้ำที่สถานี น้ำแม่เงิ่ง บ้านป่าเวียง อ.เมืองปาน จ.ลำปาง ซึ่งอยู่ท้ายของสถานีที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่เงิ่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.เมืองปาน มีระยะทางตามลำน้ำห่างจากหัวงานโครงการประมาณ 3.9 กิโลเมตร และทำการสำรวจปริมาณน้ำที่สถานี Tw.28 น้ำแม่ตุ๋ย บ้านปลายนา อ.เมืองปาน จ.ลำปาง ซึ่งอยู่ตอนล่าง (ท้ายสบน้ำแม่เงิ่ง) มีระยะทางตามลำน้ำห่างจากสบน้ำห้วยแม่เงิ่งประมาณ 0.26 ซึ่งกรมชลประทานดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดิน 6 สถานี ได้แก่ สถานีที่ 1 บริเวณอ่างเก็บน้ำแม่เงิ่งฯ สถานีที่ 2 ท้ายฝายแม่เงิ่ง สถานีที่ 3 ท้ายฝายทุ่งร่อง สถานีที่ 4 ท้ายฝายสบเงิ่ง สถานีที่ 5 ท้ายฝายแม่ตุ๋ยห้วยเป้ง สถานีที่ 6 ท้ายฝายทุ่งปงเรียน ได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำ 2 ครั้งต่อปี เพื่อเป็นการเปรียบเทียบคุณภาพน้ำ

คุณภาพน้ำใต้ดิน

กรมชลประทานดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดิน 5 สถานี ได้แก่ สถานีที่ 1 ระบบประปาบ้านห้วยลึก สถานีที่ 2 บ่อบาดาลบ้านสบค่อม หมู่ 1 บ้านค่า สถานีที่ 3 ระบบประปาบ้านทุ่งจี้ สถานีที่ 4 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 บ้านเฮี้ย สถานีที่ 5 บ้านเลขที่ 197 บ้านป่าเวียง โดยได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำ 2 ครั้งต่อปี ซึ่งคุณภาพน้ำผิวดินทั้ง 6 สถานี อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 พบว่าสามารถใช้เป็นประโยชน์เพื่อการอุปโภคและบริโภค โดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปและสามารถใช้เป็นประโยชน์เพื่อการเกษตรได้

4.2.2 ทรัพยากรทางชีวภาพ

สถานภาพการบุกรุกทำลายป่า

แผนงานการก่อสร้างที่ทำการสำนักงานและบ้านพักหน่วยจัดการต้นน้ำแม่닝 จังหวัดลำปาง เพื่อดำเนินการลาดตระเวนพื้นที่ป่าบริเวณพื้นที่ห้วยงานและอ่างเก็บน้ำ เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าโดยรอบพื้นที่อ่างเก็บน้ำ

สัตว์ป่า

การติดตามตรวจสอบด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ได้ดำเนินการสำรวจชนิดสัตว์ป่า การกระจาย ความชุกชุม บริเวณตั้งแต่ขอบพื้นที่น้ำท่วมถึง เข้าไปจนถึงในเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน พบว่าเส้นทางการสำรวจ ได้ทำการเดินระยะทางทั้งหมด 16.5 กิโลเมตร ทั้งหมด 165 Segment พบ 3 สัตว์ป่า ได้แก่ ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าดิบเขาผสมเต็งรัง มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดกลาง ได้แก่ หมูป่า เก้ง และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กจำพวก อีเห็นและกระรอก จากการสำรวจพบว่า นก ได้แก่ นกยูง เหยี่ยวผึ้ง นกกระเต็นน้อยธรรมดา นกโพระดกธรรมดา นกขุนทอง นกหัวขวานสีตาล นกปีกลายสีก๊อต นกกระรางหัวหงอก และนกแซงแซวหางปลา

สิ่งมีชีวิตในน้ำ

กรมชลประทานได้กำหนดมาตรการติดตามตรวจสอบนิเวศวิทยาทางน้ำโดยให้ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดลำปาง และ กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง ดำเนินการ ทำการสำรวจทรัพยากรประมง ได้แก่ ปลา แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ และสัตว์หน้าดิน ทำการเก็บตัวอย่างปีละ 2 ครั้ง ได้แก่ เดือนเมษายน และสิงหาคม จำนวน 6 จุดสำรวจ

4.2.3 คุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์

การใช้น้ำ

ดำเนินการบันทึกระดับน้ำในอ่างและปริมาณน้ำที่ปล่อยด้านท้ายน้ำ เพื่อเป็นข้อมูลในวางแผนการใช้น้ำในอนาคต ควบคุมการใช้น้ำในอ่างเก็บน้ำแม่닝ให้เป็นไปตาม Rule Curve ที่ได้กำหนดไว้ ติดตามตรวจสอบปริมาณน้ำท่าและการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำท่า

การบริหารการใช้น้ำ

แผนการบริหารการใช้น้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำและเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มไว้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาการบริหารการใช้น้ำ

การระบายน้ำและการบรรเทาอุทกภัย

กรมชลประทานดำเนินการ ติดตั้งเสาวัดระดับน้ำจำนวน 1 จุด คือ บริเวณห้วยแม่ニング บ้านป่าเวียง อ.เมืองปาน จ.ลำปาง

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

กรมชลประทานได้กำหนดมาตรการติดตามตรวจสอบนิเวศวิทยาทางน้ำโดยให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดลำปาง และ กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง ดำเนินการ ทำการสำรวจทรัพยากรประมง ได้แก่ ปลา แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ และสัตว์หน้าดิน ทำการเก็บตัวอย่างปีละ 2 ครั้ง ได้แก่ เดือนเมษายน และสิงหาคม

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การติดตามตรวจสอบด้านทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลา 5-10 ปี ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในภาพรวมและการเปลี่ยนแปลงรายพื้นที่ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแปลภาพถ่ายทางอากาศ/ภาพถ่ายดาวเทียม จากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รายละเอียดการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2) สัมภาษณ์เกษตรกรเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงความถูกต้องของข้อมูล 3) สัมภาษณ์เกษตรกรโดยใช้แบบสอบถามถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเกษตรกรผู้ปลูกพืชในพื้นที่ ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม และหาแนวโน้มในการตัดสินใจในการเลือกพืชที่ปลูกของเกษตรกรในอนาคต และบันทึกจุดพิกัดโดยใช้เครื่อง GPS